

Závěrečné stanovisko

s návrhem opatření k nápravě

ve věci záměru těžby štěrkopísku v sousedství prameniště Z

A. Závěry šetření

Jako veřejný ochránce práv (dále také „ochránce“ nebo „ombudsman“) šetřím postupy úřadů při povolování záměru těžby a úpravy štěrkopísku v Chráněném ložiskovém území (CHLÚ) Y, v údolní nivě řeky Moravy mezi obcí X a obcí Y (dále také „záměr“). Záměr se nachází v Chráněné oblasti přirozené akumulace vod „Kvartér řeky Moravy“ (tzv. CHOPAV), zejména ale v ochranném pásmu vodního zdroje „Z-komplex“ (prameniště Z). Mnohé subjekty ochránce oslovily s tím, že záměr představuje hrozbu pro podzemní zdroj vody v lokalitě zásobující nejméně 130 000 obyvatel, především Jihomoravského kraje, pitnou vodou, proto se rozhodl záležitost prověřit. Svě šetření jsem zaměřil dvěma směry:

- (1) Účast všech skutečně dotčených subjektů (úřadů) na řízení o stanovení dobývacího prostoru (problém přesahu do dvou krajů, dotčenost samospráv) a prostor pro jejich slyšení v dosavadním průběhu projednávání záměru.
- (2) Rozpory v dosud shromážděných podkladech ohledně možnosti realizace záměru – riziko kontaminace pitné vody, soulad s cíli a záměry územního plánování včetně zohlednění šetrného přístupu k využívání surovinových zdrojů (konceptnost těžby).

Ve své zprávě o šetření ze dne 24. 7. 2019 jsem poukázal na nedostatky především **v postupech státní báňské správy, Krajského úřadu Zlínského kraje a orgánů ochrany veřejného zdraví v čele s Ministerstvem zdravotnictví**. Tyto úřady svými postupy významně **příspěly k nezákonnému eliminování úřadů Jihomoravského kraje z řízení o stanovení dobývacího prostoru obce X**. V něm tak nebyl dán dostatečný prostor k ochraně veřejných zájmů v podobě garantované právním řádem, a to z důvodu absence nezbytných souhlasných závazných stanovisek, souhlasů či výjimek, jež by teprve umožňovaly záměr odsouhlasit. Ombudsman zdůraznil, že **z hlediska „dotčenosti“ správního orgánu**, tj. příslušnosti participovat na řízení o stanovení dobývacího prostoru jako dotčený orgán státní správy, **je podstatné místo předpokládaného ohrožení veřejného zájmu**.

Jak jsem shledal, jádrem sporu je střet dvou zájmů – zájmu na využití nerostného bohatství na jedné straně a zájmu na ochraně vod na straně druhé. Přitom **povolovací procesy jsou specifické v tom, že těžební aktivity jsou, v nyní žadatelem úřadům předkládané podobě, umístěny pouze na území Zlínského kraje, v k.ú. X, nicméně těsně při hranici s Jihomoravským krajem, kam primárně mohou směřovat klíčové potenciálně nepříznivé důsledky záměru včetně ohrožení vodního zdroje (prameniště Z)**. Ochránce zdůraznil, že úřady u **záměru, zjevně přesahujícího svými vlivy hranice kraje, nemohly vycházet pouze ze strategických koncepčních materiálů a zastávaných postojů institucí jednoho kraje**. Jinými slovy, vychází-li koncept zásobování vodou jednoho z krajů mj. z intenzivního využití zdroje podzemní vody nacházejícího se v blízkosti krajské hranice (a tedy z potřeby jeho strategické ochrany z důvodu nenahraditelnosti), nelze to při projednávání záměru v sousedním kraji ignorovat.

Jako nedostatek jsem pak vnímal v postupu úřadů právě jejich **rezignaci na zásadu předběžné opatrnosti**. Potřeba těžby je zdůvodňována vágně, bez potřebného pečlivého vážení rizikovosti těžby v lokalitě, ve spojení s možnostmi využití jiných ložisek. Klimatický vývoj posledních let si dle ochránce žádá **klást mnohem větší důraz na veřejný zájem na ochraně vod** (a podzemních zdrojů pitné vody), proto nelze než **upřednostnit řešení spočívající ve využití ložisek, jež nepředstavují potenciální ohrožení strategického veřejného zájmu**. K tomu dle přesvědčení ochránce měly dospět již přípravné procedury dotýkající se záměru v podobě projednávaných koncepcí (politik a územně-plánovacích dokumentací) a procesů hodnocení vlivů na životní prostředí (tzv. SEA a EIA procedury). V tomto ohledu **ombudsman** ve spojitosti se záměrem **v dosavadních postupech veřejné správy, a zejména ve výsledku samotné procedury** posuzování vlivu na životní prostředí (EIA) k záměru, **završené souhlasným závazným stanoviskem Ministerstva životního prostředí, vnímal deficit**. Podle ochránce právě proces EIA v rámci projednávání konkrétního záměru tvoří nejvhodnější právní instrument, do něhož je zapotřebí princip předběžné opatrnosti promítnout (rozuměno i vydáním nesouhlasného závazného stanoviska).

B. Vyjádření úřadů

Orgány státní báňské správy ve svých písemnostech ochránci v zásadě odkázaly na svá ve věci vydaná rozhodnutí ze dne 9. 1. 2019,¹ resp. ze dne 19. 5. 2020,² z nichž je dostatečně zřejmé, jaké závěry učinily včetně příslušného zdůvodnění.

Ministerstvo životního prostředí (dále také „MŽP“) ve svém vyjádření ze dne 21. 8. 2019,³ pokud jde o pochybnost o respektování principu předběžné opatrnosti, odkázalo na své kroky v rámci procesu EIA, a v jejím rámci autorizovanými osobami zpracované materiály, především dokumentaci a posudek, jež se shodují na tom, že jde o záměr z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví akceptovatelný. MŽP si pak dle svých slov nad rámec zákonných povinností z důvodu předběžné opatrnosti nechalo zpracovat další oponentní hydrologický posudek (zpracován společností A., s. r. o., panem B.), který potvrdil zvolené metody hodnocení a přijaté závěry s tím, že jímací území Z-komplex nebude záměrem nijak ohroženo. Z důvodu předběžné opatrnosti byla dle MŽP rovněž akceptována pouze varianta s nižší roční kapacitou těžby a **stanoveny podmínky, které ohrožení jímacího území prakticky vylučují**.

Co se týká střetu dvou veřejných zájmů, dle MŽP **pokud by existovala pochybnost v otázce, zda záměr může ohrozit podzemní vody, nebylo by vydáno stanovisko EIA souhlasné, ale nesouhlasné**. MŽP dále konstatovalo, že předchozí souhlas vlády k těžbě v CHOPAV není zapotřebí, jestliže bude technologie těžby přizpůsobena možnostem následného vodohospodářského využití prostoru ložiska, přičemž **využití vody z jezera po těžbě k závlahám tento požadavek naplňuje vyhovujícím způsobem**. MŽP souhlasí s tím, že bez souladu záměru s územním plánem jej nebude možné realizovat, k čemuž

1 Č. j. SBS 17437/2016/OBÚ-01-22.

2 Č. j. SBS 09782/2019/ČBÚ-21/13.

3 Č. j. MZP/2019/710/7573.

podotýká, že pro provedení procesu EIA není soulad, či nesoulad záměru s územním plánem podstatný. MŽP poznamenalo, že záměr těžby, který mu byl oznamovatelem předložen k provedení procesu EIA, byl **situován v k.ú. X a v k.ú. Y, celý proces tak byl veden s dotčenými územními samosprávnými celky a dotčenými správními úřady určenými podle dotčeného území, kterým se rozumí území, jehož životní prostředí a obyvatelstvo by mohlo být závažně ovlivněno provedením záměru.** Dle sdělení MŽP dotčené území v daném případě tvořila k.ú. X, Y a W, všechny dokumenty proto byly zasílány **jak dotčeným územním samosprávným celkům a dotčeným správními úřadům ve Zlínském kraji, tak v kraji Jihomoravském** (Jihomoravský kraj, město W, obec Y, Krajský úřad Jihomoravského kraje, Městský úřad obce W, Krajská hygienická stanice Jihomoravského kraje atd.). **Připomínky, které MŽP v jednotlivých krocích procesu EIA obdrželo i od uvedených subjektů, byly v procesu EIA zohledněny.** Dle MŽP **zjištění o zúžení žádosti jen na k.ú. X se tedy procesu EIA netýká.**

Podle MŽP zdůvodnění potřeby záměru uvedené v dokumentaci EIA je z pohledu zákona EIA dostatečné. Konstatuje se, že **lze v blízké budoucnosti očekávat dotěžení významných ložisek štěrkopísku ve Zlínském kraji s následným nedostatkem této suroviny.** MŽP podotklo z pohledu koncepčnosti těžby, že **proces EIA nicméně nezahrnuje posouzení potřebnosti záměru,** mj. z pohledu návratnosti investice či dalších aspektů, ty jsou zcela v režii oznamovatele. Konečně k existenci řady odborných posouzení, jejichž závěry se rozcházejí v tom, zda jde z hlediska ochrany prameniště Bzenec o přijatelné, či nepřijatelné riziko, MŽP uvedlo, že **podrobnější zjištění týkající se proveditelnosti záměru, která vyjdou najevo až po dokončení procesu EIA, nejsou důvodem pro revizi stanoviska EIA.** Dle MŽP **projednání nových posudků, které vznikly až po vydání stanoviska EIA,** a jež obsahují aktuální informace a zjištění o proveditelnosti záměru, je **předmětem navazujících řízení (řízení o stanovení dobývacího prostoru).**

Ministerstvo zdravotnictví (dále také „MZdr“) ve svém sdělení ze dne 14. 8. 2019⁴ uvedlo, že k vydání závazného stanoviska v předmětné věci byla a je podle § 11 odst. 1 písm. a) správního řádu⁵ **příslušná pouze KHS Zlínského kraje,** a to **vzhledem k tomu, že těžební záměry se týkaly Zlínského kraje.** Dle MZdr i pokud by se ale těžební záměry týkaly jak kraje Zlínského, tak Jihomoravského, pak podle § 11 odst. 2 správního řádu by bylo třeba určit jeden ze správních orgánů, který závazné stanovisko vydá. **Závěr ochránce, že z hlediska příslušnosti participovat na řízení o stanovení dobývacího prostoru jako dotčený orgán státní správy je podstatné místo předpokládaného ohrožení veřejného zájmu, MZdr odmítlo s tím, že je mimo oblast platného práva, tudíž neakceptovatelný.** Co se týká pochybnosti KHS Zlínského kraje stran možnosti využití závazného stanoviska z roku 2015 pro řízení vedené Obvodním báňským úřadem pro území krajů Jihomoravského a Zlínského (dále také „ObÚ“), to je dle MZdr **příslušný řešit nadřízený orgán tohoto ObÚ, eventuálně soud.**

Podle MZdr pak i hodnocení zdravotních rizik může orgán ochrany veřejného zdraví provést jen v mezích zákonem stanovené působnosti. **KHS proto nepříslušelo zasahovat**

4 Č. j. MZDR 33200/2019-2/OVZ.

5 Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

do veřejných zájmů svěřených zákonem jiným správním orgánům, konkrétně vodoprávním úřadům, jak to podle MZdr ve věci opakovaně činila KHS Jihomoravského kraje. KHS je oprávněna s odkazem na § 3 až 5 zákona o ochraně veřejného zdraví **toliko ve věci „hygienických požadavků na jakost pitné vody** a souvisejících povinností při zajištění kontroly jakosti pitné vody, bezpečnosti výrobků přicházejících do styku s pitnou vodou, chemických látek a směsí a vodárenských technologií k úpravě vody“. Dle MZdr je ochrana podzemních vod vodním zákonem svěřena vodoprávním úřadům.

Krajská hygienická stanice Zlínského kraje (dále také „KHS Zlín“) ve svém vyjádření ze dne 12. 8. 2019⁶ uvedla, že sama **dlouhodobě opakovaně zdůrazňovala** všem zainteresovaným subjektům (oznamovateli, těžaři, ObÚ) **potřebu respektovat stanovisko Krajské hygienické stanice Jihomoravského kraje** (dále také „KHS JMK“), neboť právě tam může mít záměr zásadní negativní dopady, a tedy dle KHS Zlín je zde **jednoznačně dána ona významně převažující věcná příslušnost pro KHS JMK** (jak také dle KHS Zlín původně MZdr rozhodlo, bohužel příslušné usnesení pak bylo k odvolání těžaře rozhodnutím MZdr zrušeno). Současně KHS Zlín podotýká, že **sama nemohla nijak ovlivnit** kroky ObÚ v řízení o stanovení dobývacího prostoru, a tedy **závěr ObÚ, že KHS JMK za dotčený správní úřad pro dané řízení nepovažoval** a nepovažuje. K tomu na okraj poznamenala, že právě u Obvodního báňského úřadu pro Jihomoravský a Zlínský kraj by předpokládala dobrou znalost všech aspektů stanovení předmětného dobývacího prostoru, který se reálně nachází na hranici obou krajů.

K vytykané nekonzistentnosti postojů orgánů ochrany veřejného zdraví uvedla, že od samého počátku vnímala jako nepochybnou právě tu skutečnost, že má-li v jejím územním obvodu probíhat těžba štěrkopísku, jsou s ní z hlediska veřejného zájmu na ochraně veřejného zdraví spojena v územním obvodu Zlínského kraje zejména rizika nadměrného hluku a emisí škodlivin do ovzduší, nicméně ten **hlavní (potenciální) negativní dopad případné těžby**, spočívající v možné kontaminaci či ohrožení vodního zdroje pro výrobu pitné vody (prameniště Bzenec), **leží v územním obvodu kraje Jihomoravského**. KHS Zlín je i **nadále přesvědčena, že v řízení o stanovení dobývacího prostoru obce X musí chránit dotčený veřejný zájem** na ochraně zdroje pitné vody jiné věcně a místně příslušné orgány státní správy, včetně **KHS JMK**.

Krajský úřad Zlínského kraje (dále také „KrÚ Zlín“ nebo „krajský úřad“) ve svém vyjádření ze dne 21. 8. 2019⁷ konstatoval, že trvá na správnosti a zákonnosti svého dosavadního postupu včetně důvodů, které uvedl ve svém rozhodnutí ze dne 23. 5. 2017, kterým **změnil nesouhlasné závazné stanovisko vodoprávního úřadu Městského úřadu Uherské Hradiště, vydané dle § 104 odst. 9 vodního zákona**, na závazné stanovisko souhlasné. **Zákonnost postupu KrÚ Zlín dále potvrdilo MŽP**, jež vydalo dne 5. 8. 2019⁸ závazné stanovisko nadřízeného orgánu pro účely odvolacího řízení před Českým báňským úřadem (dále také „ČBÚ“), kterým potvrdilo závazné souhlasné stanovisko KrÚ Zlín.

6 Č. j. KHSZL19596/2019.

7 Č. j. KUŽL 49004/2019.

8 Č. j. MŽP/2019/570/811.

Nesouhlasné závazné stanovisko orgánu územního plánování Městského úřadu Uherské Hradiště ze dne 24. 8. 2018, vydané ve smyslu § 96b stavebního zákona, pak **KrÚ Zlín zrušil pro překročení zákonem stanoveného zmocnění**, kdy závazné stanovisko (souhlasné) pro účely vedeného řízení o stanovení dobývacího prostoru již bylo vydáno Městským úřadem obce X, odborem stavebního úřadu (stavební úřad obce X), dne 18. 5. 2016. KrÚ Zlín odkázal na výklad, který je i plně ve shodě s důvodovou zprávou k novele stavebního zákona účinné od 1. 1. 2018, tj. že **všechna zahájená řízení i postupy, které nejsou správním řízením, se dokončí podle dosavadní právní úpravy**. Závazné stanovisko dle § 84 odst. 2 stavebního zákona pro řízení o stanovení dobývacího prostoru, které bylo zahájeno před účinností novely stavebního zákona, má být proto vydáno dle stavebního zákona platného před účinností této novely, a tedy stavebním úřadem obce X. **Správnost použití právní úpravy platné do 31. 12. 2017, a nikoli právní úpravy platné od 1. 1. 2018**, pak **potvrdilo Ministerstvo pro místní rozvoj** (dále také „MMR“) ve svém rozhodnutí ze dne 5. 12. 2018 v rámci řešení uplatněného odvolání.

Pokud jde o věcné důvody nesouhlasu prvostupňového úřadu územního plánování uvedené v KrÚ Zlín zrušeném závazném stanovisku, předmětné řízení je dle KrÚ Zlín vedeno ke stanovení dobývacího prostoru (bez povolení hornické činnosti, jak si ověřil u ObÚ), vydaným **rozhodnutím o stanovení dobývacího prostoru** proto dle jeho názoru **nejsou cíle a úkoly územního plánování, priority územního plánování z Politiky územního rozvoje a Zásad územního rozvoje či např. územní rezerva pro záměr vodní cesty Dunaj-Odra-Labe aj. dotčeny**. Dle KrÚ Zlín povolení hornické činnosti včetně případného umístění staveb a zařízení potřebných k této činnosti ve stanoveném dobývacím prostoru bude předmětem až dalšího řízení vedeného ObÚ. Přitom toto řízení o povolení hornické činnosti bude zahájeno již „v novém právním prostředí“, za účasti všech dotčených orgánů, **bude** tedy dle KrÚ Zlín **nezbytné i závazné stanovisko orgánu územního plánování Městského úřadu Uherské Hradiště dle § 96b stavebního zákona**. KrÚ Zlín k tomu závěrem dodal, že k žádosti ČBÚ jako odvolacího správního orgánu v řízení o stanovení dobývacího prostoru svým závazným stanoviskem ze dne 10. 6. 2019⁹ **potvrdil souhlasné závazné stanovisko stavebního úřadu obce X ze dne 18. 5. 2016**.

C. Závěrečné hodnocení

Na závěrech šetření nezbyvá než setrvat, odpovědi úřadů mě nepřesvědčily o souladu jejich postupů se zákony a principy dobré správy. Úřady mě neseznámily ani s žádnými opatřeními k nápravě, jejichž prostřednictvím by adekvátně reagovaly na vytýkané nedostatky. Naopak ČBÚ mě svým přípisem, doručeným dne 22. 5. 2020,¹⁰ informoval o vydání svého rozhodnutí ze dne 19. 5. 2020,¹¹ kterým zamítl všechna uplatněná odvolání a prvostupňové rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru obce X potvrdil. Jak je z obsahu rozhodnutí zřejmé, v rámci odvolacího řízení postupně i všechny nadřízené instance stvrdily (odvoláními účastníků zpochybněná) souhlasná závazná stanoviska dotčených orgánů státní správy k záměru vydaná. **S ohledem na nepřijetí opatření**

9 Č. j. KUZL 33883/2019.

10 Č. j. SBS 39292/2019, ze dne 19. 5. 2020.

11 Č. j. SBS 09782/2019/ČBÚ-21/13.

k nápravě vydávám toto své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Nadále nejsem srozuměn s eliminováním úřadů z Jihomoravského kraje z řízení o stanovení dobývacího prostoru. Jak MŽP ve svém vyjádření potvrdilo, záměr projednaný v procesu EIA se týkal i CHLU v k.ú. Y a instituce z Jihomoravského kraje byly do procesu zapojeny a uplatňovaly připomínky. Vše tedy nasvědčuje tomu, že pro předpokládaný odpor institucí v Jihomoravském kraji byl oznamovatelem (žadatelem) následně záměr územně „modifikován“ a z navrhovaných těžebních aktivit v CHLÚ Y „vypuštěno“ území Jihomoravského kraje (k.ú. Y). Za takové situace byl ale klíčový objektivní postup nezávislé státní správy v rámci projednávání, kterým by bylo garantováno, že bude poskytnut prostor pro vyslovení se v řízení všem (s tím, že s takovým stanoviskem bude v řízení zákonem stanoveným způsobem dále nakládáno). Na absenci takového postupu zejména svým šetřením kriticky poukazují. Již z důvodu vznesení připomínek úřady z Jihomoravského kraje v procesu EIA (připomínky MŽP dle svého vyjádření zohlednilo), **měly být úřady v postavení dotčených orgánů státní správy do řízení o stanovení dobývacího prostoru zapojeny.** Vzdor tomu, že bylo stanovení dobývacího prostoru v CHLÚ Y žadatelem redukováno na k.ú. X, považuji za **krajně nepravděpodobné, že by se možné ovlivnění zákonem chráněných zájmů** záměrem projednávaným v řízení o stanovení dobývacího prostoru **řídilo striktně mezikrajskou hranicí.** Jinými slovy, že by omezením záměru těžby na k.ú. X, jak mávnutím kouzelného proutku, byly dopady záměru na území kraje Jihomoravského vyloučeny. Trvám tedy na závěru, že z hlediska „dotčenosti“ správního orgánu, tj. příslušnosti participovat na řízení o stanovení dobývacího prostoru jako dotčený orgán státní správy, **je podstatné místo předpokládaného ohrožení veřejného zájmu** (záměr je fakticky „situován“ tam, kam mohou směřovat jeho relevantní dopady). V tom mi ostatně přisvědčilo i MŽP sdělením, co rozumí dotčeným územím pro účely posuzování vlivů na životní prostředí („*území, jehož životní prostředí a obyvatelstvo by mohlo být závažně ovlivněno provedením záměru*“).

Nezbývá mi tedy než zopakovat, že doposud chybí především závazné stanovisko orgánu ochrany veřejného zdraví „pokrývající“ všechny potenciálně dotčené a orgány KHS chráněné veřejné zájmy (ty na území Jihomoravského kraje). Krajská hygienická stanice Jihomoravského kraje jako dotčený orgán na úseku ochrany veřejného zdraví (místně příslušný pro území kraje Jihomoravského) žádné závazné stanovisko z hlediska jí chráněných a potenciálně dotčených zájmů (na území Jihomoravského kraje) do řízení o stanovení dobývacího prostoru nevydala (její stanovisko bylo MZdr bez náhrady zrušeno), a naopak **Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se ve svém vydaném souhlasném závazném stanovisku zabývala striktně chráněnými zájmy na území kraje Zlínského,** což KHS Zlín opakovaně konstatovala (a tehdejší ochránkyni Mgr. Anně Šabatové, Ph.D., to současně potvrdili její zástupci, ředitelka MUDr. Eva Sedláčková, Ph.D., a ředitel sekce ochrany a podpory veřejného zdraví Mgr. Bc. Vladimír Možíšek, LL.M., při osobním jednání v Kanceláři veřejného ochránce práv dne 19. 8. 2019). **S posouzením Ministerstva zdravotnictví, že těžební činnost se týká pouze území kraje Zlínského, se nemohu ztotožnit.** Absencí posouzení dopadů záměru na území Jihomoravského kraje z hlediska ochrany veřejného zdraví je **zpochybněna i zákonnost výsledného rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru.**

Nemohu přijmout ani argumentaci Krajského úřadu Zlínského kraje (orgán územního plánování, vodoprávní úřad), že **vlastní rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru není z hledisek územně-plánovacích relevantní** („cíle a úkoly územního plánování atd. nejsou dotčeny“), neboť je to právě rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru, které je dle platné právní úpravy ekvivalentem územního rozhodování¹² (fakticky je jím autoritativně stvrzováno využití konkrétního území do budoucna k těžební činnosti). Mám-li pak sdělení krajského úřadu, že *„řízení o povolení hornické činnosti bude zahájeno již v novém právním prostředí, za účasti všech dotčených orgánů, a bude tedy nezbytné i závazné stanovisko orgánu územního plánování Městského úřadu Uherské Hradiště dle § 96b stavebního zákona“* (jeho nesouhlasné závazné stanovisko krajský úřad zrušil), rozumět tak, že v dané fázi (stanovení dobývacího prostoru) není proti záměru námitek s tím, že formulování nesouhlasu se předpokládá teprve v další fázi projednávání (povolení hornické činnosti), vnímám to celkově jako procesně neekonomické a vůči žadateli jako matoucí a neprozíravé (z pohledu jeho postupem úřadu vyvolaných očekávání, a zejména nákladů, jež věnuje další přípravě záměru), a tedy v konečném důsledku za rozporné s principy dobré správy.

Pokud jde o postup MŽP, dle dřívější právní úpravy byla stanoviska EIA pouze nezávazným podkladem (od něž bylo obecně možné, při dostatečném zdůvodnění takového kroku, se v dalších fázích projednávání záměrů odchýlit), počínaje právní úpravou, jež se stala účinnou k 1. 4. 2015, je nicméně **stanovisko EIA (resp. ověřovací stanovisko) „závazným stanoviskem“ dotčeného orgánu na úseku posuzování vlivů na životní prostředí, což činí možnost odchýlení se od něj (nerespektování) z pohledu správního orgánu rozhodujícího v navazujícím řízení obtížnější**. V tom tkví, dle mého soudu, významný rozdíl, který MŽP v rámci svých postupů nebere v potaz, a nepřiléhavě argumentuje rozsudkem soudu v kauze „letišť Vodochody“ (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2015, č. j. 10 A 204/2014-197, „potvrzený“ rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2017, č. j. 7 As 51/2016-221; dostupné na www.nssoud.cz), který byl odrazem právní regulace dřívější (ve smyslu § 10 odst. 4 zákona EIA, ve znění účinném do 31. 3. 2015: *„Při svém rozhodování bere správní úřad vždy v úvahu obsah stanoviska. Jsou-li ve stanovisku uvedeny konkrétní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zahrne je do svého rozhodnutí; v opačném případě uvede důvody, pro které tak neučinil nebo učinil jen částečně.“*).

Jinými slovy, **MŽP mělo reagovat a samo se důsledně vypořádat s dalšími odbornými posouzeními, jež přinejmenším relativizují závěry podkladů shromážděných v procesu EIA, a MŽP si je toho samo vědomo** [Viz např. sdělení ministra životního prostředí v článku nazvaném „Jsem také proti těžbě, ale řídím se zákony, říká ministr Brabec k těžbě u Uherského Ostrohu“, publikovaném v časopisu Moderní obec č. 2/2020 (podtrženo pro účely šetření ochránce): *„... Pokud je záměr přijatelný, není možné mu v procesu EIA dát stopku. A žádné odborné podklady, které MŽP v procesu EIA do roku 2015 obdrželo, neprokázaly ohrožení jímajícího území zdroje pitné vody ... Ministerstvo životního prostředí samozřejmě poslalo Báňskému úřadu všechny podklady, které v této záležitosti má k dispozici, včetně těch, které jsme získali až po vydání stanoviska EIA. Upozornili jsme*

12 Dle § 27 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, stanovení dobývacího prostoru je i rozhodnutím o využití území v rozsahu jeho vymezení na povrchu.

Báňský úřad také na nové skutečnosti, kterými by se měl úřad nejenom s ohledem na změnu klimatu i přetrvávající sucho zabývat. Očekávám tedy, že Báňský úřad v tomto duchu posoudí všechny podklady, které mu byly všemi účastníky řízení doručeny, a učiní samostatné a nezávislé rozhodnutí.”¹³ Jsem přesvědčen, že žádný rozsudek MŽP nebránil a nebrání v tom, aby se s odbornými posouzeními obdrženími po dokončení procesu EIA vypořádalo.

Je namístě naopak odkázat na směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2011/92/EU, o posuzování vlivů některých veřejných záměrů na životní prostředí (dále také „směrnice EIA“). Z čl. 7 preambule směrnice EIA vyplývá **nutnost posoudit záměr vždy s ohledem na jeho skutečné vlivy na životní prostředí**. Z čl. 8 preambule směrnice EIA dále plyne **požadavek, aby byl záměr posouzen v procesu EIA systematicky**. Čl. 14 preambule směrnice EIA je rovněž významný z hlediska interpretace postupu orgánu EIA, když stanoví, že vlivy záměru na životní prostředí by měly být **posuzovány tak, aby bylo zohledněno úsilí chránit zdraví lidí**. Čl. 16 preambule směrnice EIA pak zdůrazňuje **požadavek zabývat se důkladně všemi námitkami dotčené veřejnosti**. Z čl. 2 odst. 1 směrnice EIA lze usuzovat na nezbytnost zabývat se možnými dopady záměru ještě předtím, než je vydáno k záměru povolení v konkrétním navazujícím řízení, čl. 3 vyžaduje, aby byly vlivy posouzeny, a nikoliv jen určena a popsána možná rizika. V těchto intencích tedy nepochybně platí, že **nelze odsunout posouzení určitých vlivů do navazujících řízení**. Nutno konstatovat, že neodstraněním důvodných pochybností ohledně celkových vlivů záměru na životní prostředí je zpochybněno naplnění samotného účelu právní úpravy posuzování vlivů na životní prostředí. Obecně též platí, že včasné přezkoumání a revize stanoviska EIA je výrazně hospodárnější, než když by mělo být vše ponecháno k řešení až v rámci navazujících řízení.

Neztotožňuji se proto s tvrzením MŽP, že „podrobnější zjištění týkající se proveditelnosti záměru, která vyjdou najevo až po dokončení procesu EIA, nejsou důvodem pro revizi stanoviska EIA“, resp. že „projednání nových posudků, které vznikly až po vydání stanoviska EIA a jež obsahují aktuální informace a zjištění o proveditelnosti záměru, je předmětem navazujících řízení“. Můj názor je totiž právě opačný, tj. že **MŽP se mělo s novými posouzeními, resp. zjištěními o proveditelnosti záměru, důsledně zabývat a popřípadě revidovat své souhlasné stanovisko (ověřovací stanovisko) EIA**. Ostatně způsob projednání problematiky ČBÚ v odvolacím řízení ve věci stanovení dobývacího prostoru mi dává za pravdu, kdy fakticky **ČBÚ pouze odkázal na souhlasné stanovisko ve smyslu právní úpravy EIA** (potvrzené ministrem životního prostředí) získané do řízení a příslušnými dodatečně pořízenými materiály, resp. dalšími zjištěními, se v odvolateli požadovaném rozsahu a podrobnosti nezabýval.

D. Opatření k nápravě

Se zřetelem ke všem shora popsaným skutečnostem navrhuji s odkazem na § 18 odst. 2 a § 19 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv opatření k nápravě.

¹³ Dostupné na <https://www.moderniobec.cz/jsem-take-proti-tezbe-ale-ridim-se-zakony-rika-ministr-brabec-k-tezbe-u-uherskeho-ostrohu/>.

V mém hodnocení přetrvávají pochybnosti ve vztahu k postupům státní báňské správy a výslednému rozhodnutí Českého báňského úřadu, a to pokud jde o jeho zákonnost (rozhodnutí Českého báňského úřadu č. j. SBS 09782/2019/ČBÚ-21/13, ze dne 19. 5. 2020, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí Obvodního báňského úřadu pro území krajů Jihomoravského a Zlínského č. j. SBS 17437/2016/OBÚ-01-22, ze dne 9. 1. 2019, o stanovení dobývacího prostoru X). **Požaduji proto po předsedovi Českého báňského úřadu provedení přezkumného řízení dle § 94 a násl. správního řádu z úřední moci** ve vztahu k předmětnému rozhodnutí. **Ministerstvo životního prostředí žádám** se zřetelem k výše popsaným okolnostem, **aby** se samo vypořádalo s novými posouzeními, resp. zjištěními o proveditelnosti záměru, které vyšly najevo až po dokončení procesu EIA, a na tomto základě znovu **uvážilo revizi výsledného souhlasného závazného stanoviska k posouzení vlivu záměru na životní prostředí.**

Závěrečné stanovisko zasílám šetřeným úřadům k seznámení a učinění nezbytných dalších kroků. Dovoluji si požádat předsedu Českého báňského úřadu a ministra životního prostředí, aby mi v souladu se zákonem o veřejném ochránci práv sdělili, jak jsou navržená opatření k nápravě úřady plněna. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení tohoto stanoviska. Stanovisko zasílám dále vybraným subjektům, které se na mě v předmětné záležitosti rovněž obrátily, na vědomí.

Pokud úřad nepřijme navržená opatření k nápravě nebo realizovaná opatření nebudou považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím vládu, resp. mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem úřadu.

Brno 2. září 2020

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)